

فهرستگان جهان

فصلنامه اطلاع رسانی. دوره ۱۷، شماره ۱ و ۲

نوشته: علیرضا نوروزی

کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی

مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران

چکیده

فهرستگان‌ها و فهرست‌های مشترک نشریه‌های ادواری، شرط اساسی قابل اجرا بودن برنامه‌های امانت بین کتابخانه‌ای و اشتراک منابع هستند. «آسی‌ال‌سی» (۱) - مرکز کتابخانه‌ای رایانه‌ای پیوسته - به منظور دسترس‌پذیری بیشتر به اطلاعات جهان، کاهش هزینه فهرستنویسی، گسترش و توسعه، مجموعه، کنترل مستند، خدمات تبدیل گذشته‌نگر (۲)، کاهش هزینه اطلاعات، دانش پژوهی، تحقیق و آموزش، فهرستگان جهان (۳) (فهرستگان پیوسته آسی‌ال‌سی) را به وجود آورده است.

کلید واژه‌ها

فهرستگان جهان / فهرستگان پیوسته / اشتراک منابع / همکاری بین کتابخانه‌ای / آسی‌ال‌سی

انفجار اطلاعات و افزایش بی‌سابقه میزان انتشارات همراه با سکون یا کاهش بودجه تهیه مواد کتابخانه‌ای و منابع اطلاعاتی، امانت بین کتابخانه‌ای و اشتراک منابع را به یک ضرورت تبدیل کرده است. این همکاری امکان‌پذیر نیست، مگر این که کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی از منابع یکدیگر اطلاع داشته باشد. به همین دلیل تهیه فهرستگان‌ها و فهرست‌های مشترک نشریه‌های ادواری، شرط اساسی قابل اجرا بودن برنامه‌های امانت بین کتابخانه‌ای و اشتراک منابع هستند.

«آسی‌ال‌سی» (مرکز کتابخانه‌ای رایانه‌ای پیوسته) به منظور دسترس‌پذیری بیشتر به اطلاعات جهان، کاهش هزینه فهرستنویسی، کاهش هزینه اطلاعات، دانش پژوهی، تحقیق و آموزش، فهرستگان جهان (فهرستگان پیوسته «آسی‌ال‌سی») را به وجود آورده است. از سال ۱۹۷۱ کتابخانه‌های عضو «آسی‌ال‌سی» فهرست عمومی خود را به صورت الکترونیکی برای ایجاد بزرگ‌ترین پایگاه اطلاعاتی کتابشناختی جهان - فهرستگان جهان - ارسال می‌کنند.

«آسی‌ال‌سی» و کتابخانه‌های عضو آن (فهرستگان جهان) یکی از پررغوع‌ترین پایگاه‌های اطلاعاتی در آموزش عالی را ایجاد کرده‌اند و اداره می‌کنند. کتابخانه‌های عضو آسی‌ال‌سی هر ۱۵ ثانیه رکورد جدیدی را به فهرستگان جهان اضافه می‌کنند. فهرستگان جهان بهترین پایگاه اطلاعاتی کتابشناختی جهان است که امروزه در سی‌امین سال تأسیس خود بیش از ۴۶ میلیون رکورد کتابشناختی را به ۴۰۰ زبان نشان می‌دهد و محل نگهداری اطلاعات در کتابخانه‌های ۴۵ کشور دنیا را شامل می‌شود (۱).

تقریباً از سه دهه پیش، کتابخانه‌ها به صورت الکترونیکی فهرست‌هایشان را ادغام کرده‌اند تا بزرگ‌ترین پایگاه اطلاعاتی کتابشناختی جهان - فهرستگان جهان - را به وجود آورند. فهرستگان جهان، محل‌های نگهداری ضروری را به منظور گسترش و توسعه، مجموعه، فهرستنویسی، کنترل مستند و خدمات تبدیل گذشته‌نگر (۴) ارائه می‌دهد (۲). در واقع، فهرستگان جهان جامع‌ترین کتابشناسی جهان است و کتابخانه‌ها را قادر می‌سازد تا به صورت الکترونیکی مواد و منابع کتابخانه‌ای مورد نیاز خود را شناسایی کنند و از طریق خدمات امانت بین کتابخانه‌ای به سرعت و با کارایی بهتر، این مواد را از یکدیگر امانت گیرند (۳).

فهرستگان جهان بیش از ۲۰۰۰۰ کتابخانه در آمریکای شمالی و تقریباً ۳۰۰۰ کتابخانه از ۴۵ کشور دنیا، خارج از آمریکای

شمالی را، دربر می‌گیرد. روزانه روزآمد می‌شود و هر سال حدود ۲ میلیون رکورد جدید به آن اضافه می‌شود. فهرستگان جهان برای فهرستنویسی، تکمیل کتابشناسی‌ها، شناسایی درخواست‌های امانت بین کتابخانه‌ای، اصلاح استنادها و ارجاع‌ها و برای جمع‌آوری اطلاعات برای جستجوهای بعدی در منابع دیگر استفاده می‌شود. نسبت مدارک موجود در فهرستگان به زبان‌های مختلف، شامل انگلیسی (۶۰٪)، فرانسوی (۶٪)، آلمانی (۶٪) و اسپانیایی (۴٪) است. فهرستگان جهان تمام موضوع‌ها را دربر می‌گیرد. منابع موجود در فهرستگان عبارت‌اند از: کتاب، روزنامه، مجله، نقشه، نسخه خطی، برنامه، رایانه‌ای، فیلم، اسلاید، نوار ویدیویی، نوار ضبط صوت و پارتیتورها (۵) موسیقی (۴).

برای دسترسی به فهرستگان جهان، «آسی‌ال سی» حق‌اشتراک می‌گیرد، لذا برای استفاده از آن به آدرس سایت وب «آسی‌ال سی» یعنی <http://newfirstsearch.oclc.org> رجوع کرده و رمز شناسایی (۱۰۰۱۳۰۲۵۲) و رمز عبور (vary) را وارد نمائید. همچنین از طریق این آدرس می‌توان از پایگاه‌های MLA ERIC, AGRICOLA, Books In Print (1990-2001), SocAbs, MEDLINE, ECO, ASTA UnionLists, ArticleFirst و سایر پایگاه‌های ارزشمندی که در این سایت است استفاده نمود.

پی‌نوشت‌ها:

1-OCLC: Online Computer Library Center

۲- خدمات تبدیل رکوردهای موجود در فهرست به شکل ماشین‌خوان.

3- WorldCat (OCLC Union Catalog)

4- Retrospective conversion services

5- Musical Scores

منابع:

1.OCLC. Services and Databases: WorldCat [Online]. [Cited 23 July 2001]. Available from World Wide Web: <http://www.oclc.org/services/databases>

2. OCLC. WorldCat [Online]. [Cited 23 July 2001]. Available from World Wide Web: <http://www.oclc.org/oclc/menu/colpro.htm>

3. Jacksonville State University. WorldCat (OCLC) Note [Online]. [Cited 23 July 2001]. Available from World Wide Web: <http://www.jsu.edu/depart/library/graphic/wcatnote.htm>

4. American Chemical Society, Chemical Abstracts Service. WorldCat [Online]. [Cited 23 July 2001]. Available from World Wide Web: <http://www.cas.org/ONLINE/DBSS/worldcatss.html>